

beide in goede staat verkeren, kunnen dan behouden blijven. Waterstraat 11 en 13 zijn van groot belang voor de historische omgeving; als de gemeente opknappen te duur vindt kunnen ze verkocht worden met opknappverplichting.

De gemeente onderzoekt hierop de panden opnieuw en komt voor Waterstraat 11 en 13 op opknappkosten van minstens f 700.000,—. Haar konklusie: dit plan gaat te veel de (hogere) nieuwbouwprijs benaderen en is dus onuitvoerbaar.

Hier rijzen enige vraagtekens. Waarom is duurdere nieuwbouw te verkiezen boven historische gebouwen? In 1973 ging het om f 60.500,—. Kennelijk ging men toen uit van een voordeliger manier dan de hier voorgestelde. Werkgroep Herstel Leefbaarheid plaatst bovendien vraagtekens bij de betrouwbaarheid van dit technisch onderzoek en merkt op dat in ieder geval de uitvoering van hun plan in 1973 heel wat geld bespaard zou hebben.

De gemeente overweegt nu het behoud (en opknappen) van Jan Meyenstraat 1 en Waterstraat 15 en verkoop van Waterstraat 11 (met opknappverplichting) evenals no. 13 maar met hier de mogelijkheid van nieuwbouw, met een soortgelijke voorgevel vanwege het straatbeeld.

#### Een betere oplossing

Gezien de hele voorgeschiedenis zou de verkoop van Waterstraat 13 met toestemming voor sloop wel een vorm van onbehoorlijk bestuur zijn. Immers er zijn door de gemeente vanaf 1973 toezeggingen gedaan voor opknappplannen en deze beloften zijn niet nagekomen. Nu het argument dat no. 13 hoekpand moet worden gaat vervallen zou het overleg met Herstel Leefbaarheid heropend moeten worden. Een nieuw

gegeven is hierbij dat de Stichting Stadsherstel interesse heeft voor het opknappen van no. 13. Een herbezinning en een grondig technisch onderzoek, gericht op behoud, is op zijn plaats. En vooral: de historische gegevens dienen in de afweging betrokken te worden. Is het niet hoogst merkwaardig dat al vele malen over dit vermoedelijk middeleeuwse pand is beslist, zonder dat de gemeente ooit enig bouwhistorisch onderzoek heeft verricht? In deze omgeving, pal tegenover de voor veel geld gerestaureerde Jacobikerker, is een zeer zorgvuldig gemeentelijk beleid toch wel op zijn plaats. Wijk C is al te veel onnodig verminkt.

Jean Penders

- 1) Cardozo, R. L., e.a., *Hofjes in Nederland*, Haarlem, 1977, p. 8
- 2) Lapp van Waveren, J., *Memorie van sommighen ende verscheyden Provens ende Ghasthuysen ende Goodtscameren*, die binnen de stadt van UTRECHT den armen ghehantreyckt ende gedeylt worden, 1603, in: Kronyk van het historisch genootschap te Utrecht, XV, 1859, III, 5, Utrecht, 1859, p.99
- 3) van der Monde, N., *Geschied- en oudheidkundige beschrijving van de pleinen, straten, stegen, waterleidingen, wedden, putten en pompen der stad Utrecht*, Utrecht, 1845, deel II, p. 268 en 271
- 4) Van Ebbenhorst Tengbergen, J., *Liefdadige en andere nuttige instellingen te Utrecht*, Utrecht, 1895, p. 70, 71, 76
- 5) Blijstra, R., *2000 jaar Utrecht*, Utrecht, 1969, p. 190

---

## Vredenburgse Varia 7

---

Tot nu toe hebben we in deze stukjes nog weinig „bekende” personen ontmoet. In dit en in het volgende varium zal dat anders zijn.

We schrijven inmiddels 1574 en de Tachtigjarige Oorlog is duidelijk merkbaar: het kasteel heeft een Spaans en een Duits garnizoen naast zijn normale bezetting. Van de wonderlijkste plaatsen wordt gemeld dat de *Spaengiaerds* er liggen, zoals bijv. in de brouwerij. Dat geldt dan wel voor de gewone soldaten, want de Spaanse kapitein, d'Avila, had voor zichzelf een huis(je) gereserveerd op de voorburcht. Hij was met de toestand waarin dat verkeerde kennelijk niet tevreden en hij laat dan ook de schilder komen o.a. om de kamer *mit Loeffwerck* te laten versieren.

De rekening over 1574 is er niet meer, maar wel zijn ca. 100 bijlagen bewaard gebleven. Zo hebben we

over het boven vermelde schilderwerk een zgn. attestatie van de controleur (= opzichter) Johan van Frens. De vele interessante zaken die daar in staan, maken het raadzaam hem hier in zijn geheel af te drukken. (N.B. de spelling en het handschrift zijn execrabel).

*Ick Johan van Frens, contrelouir op Co Mats. sterckten van Vredenborch bynnen der stadt van Utrecht, attestere myts desses dat Gerit Huijgens van Honthorst op de vors. sterckte in den hoff op 't worborch een caemer gehell geschildert hefft myt loeffwerck ende anders ende aen den solder gemackt ii grote briffen oich gehell voell werck. Ende is dat huijs in den hoff daer den gardenyr in plach te woenen, dat welcke den Spanschen Capitein voer hem (= zichzelf) hefft genoemen ende sulcks hefft laeten macken, dat welcke mijn*

heer Numan gesyn hefft ende geconsentert. Waeraen den vors. Gerit verdynt hefft t'samen X £ van XL groeten vlaems 't pont. Welcke vors. som van X £ betalt is wt handen van Loys van Bueghem, Raet des Conincxs ende sijnen Mats Rentmeyster Generael van de Demeynen 's lants van Utrecht. Oirconde mijn gewontlijcke Hanteijcken hyr onder gestelt. Actum den XXVIII may Ao. XVc LXXIII..

Somme X £

Johan van Frens

(R.A.U., R.A. 388, ongenummerd).

De kapitein woont dus in het tuinmans huis en laat daar ornamentaal schilderwerk verrichten door niemand minder dan de grootvader van de later beroemde Gerard van Honthorst. De heer Albert Numan, eerste rekenmeester van de Hollandse rekenkamer (die wegens de „troebele tijden" naar Utrecht is verplaatst) heeft zijn goedkeuring aan de werkzaamhe-

den gegeven. Als Johan van Frens dan vervolgens heeft vastgesteld en geattesteerd dat het werk naar behoren geschied is, kan de rentmeester der domeinen tot uitbetaling overgaan. Helaas is de quitantie die door Gerrit zelf ondertekend zou zijn, niet bewaard gebleven.

Wat moeten we ons zo ongeveer van het resultaat van Gerrit's werk voorstellen?

Een kamer geheel beschilderd met lofwerk doet een druk geheel vermoeden met veel blad en ranken, decoratief schilderwerk dus. Iets aan de zolder krijgt ook zijn verf, maar het is vooralsnog volstrekt onduidelijk wat we onder *briffen* moeten verstaan. Het enige wat we weten is dat ze, net als de rest van de kamer, geheel vol geschilderd zijn.

(Met dank aan drs. J. A. L. De Meyere voor gegevens over Honthorst en het schilderwerk).

T. J. Hoekstra

---

## HISTORISCHE DAG

---

Alle leden en donateurs van Historische Verenigingen en verzamelingen in de provincie Utrecht worden hierbij uitgenodigd deel te nemen aan de Historische Dag op 20 mei 1978 in de St. Aegtenkapel, 't Zand te Amersfoort.

Het programma ziet er als volgt uit:

- 10.15 - 10.30 uur: aankomst, koffie  
10.30 - 11.00 uur: opening en mededelingen  
11.00 - 11.30 uur: hoe is de historische belangstelling te stimuleren?  
lezing door de heer D. Pezarro, medeoprichter van de heemkundigekring Amerongen.  
11.30 - 11.45 uur: pauze - koffie  
11.45 - 12.15 uur: wat is de betekenis van archiefonderzoek i.v.m. historisch onderzoek, lezing door de heer A. Graafhuis, adjunct-archivaris van de gemeente Utrecht  
12.15 - 13.00 uur: discussie  
13.00 - 14.00 uur: lopende lunch  
14.00 - 15.00 uur: monumentenzorg in Amersfoort.  
lezing door de heer C. v. d. Braber, van het bureau monumentenzorg in Amersfoort, gevolgd door een discussie  
15.00 - 15.30 uur: thee en sluiting bijeenkomst  
15.30 - 16.30 uur: wandeling door de stad.

De kosten aan deze dag verbonden zijn f 12,50 voor koffie, lunch en thee.

In verband met de beperkte ruimte in de St. Aegtenkapel is het niet mogelijk meer dan 80 personen aan de bijeenkomst te laten deelnemen. Het is dus zaak u zo snel mogelijk op te geven om teleurstelling te voorkomen.

In aansluiting op datgene wat er besproken is op de Historische Dag in 1977 in Zeist zou het voor iedereen plezierig zijn of tijdens de bijeenkomst of vantevoren bij de Stichtse Culturele Raad te laten weten of er in het werkgebied van de kring in het afgelopen jaar monumenten van de industriële archeologie zijn geïnventariseerd of dat er op enigerlei wijze aan gewerkt is.

Opgave voor de Historische Dag is mogelijk bij

mevr. A. L. Jordens, museumconsulente,  
Stichtse Culturele Raad,  
Mariaplaats 51,  
Utrecht,

met naam, adres, woonplaats, lid/donateur van welke historische vereniging, tesamen met overschrijving van f 12,50 op giro 173931 van de Stichtse Culturele Raad te Utrecht, onder vermelding van deelname Historische Dag Amersfoort.

Opgaven kunnen tot 7 mei a.s. worden gedaan en zullen in volgorde van binnenkomst worden genoteerd.

In de hoop velen te mogen begroeten in Amersfoort,

A. L. Jordens.